

Den värmländska kompetensförsörjningen

Hammarö 2022

Ansvarig verksamhet	Regional utveckling
Kontakt	Ulrica Matthed Bergström, strateg kompetensförsörjning Britta Zetterlund Johansson, strateg kompetensförsörjning
Datum	2022-09-08
Diarienummer	RUN/220095
Region Värmland Regionens hus 651 82 Karlstad	

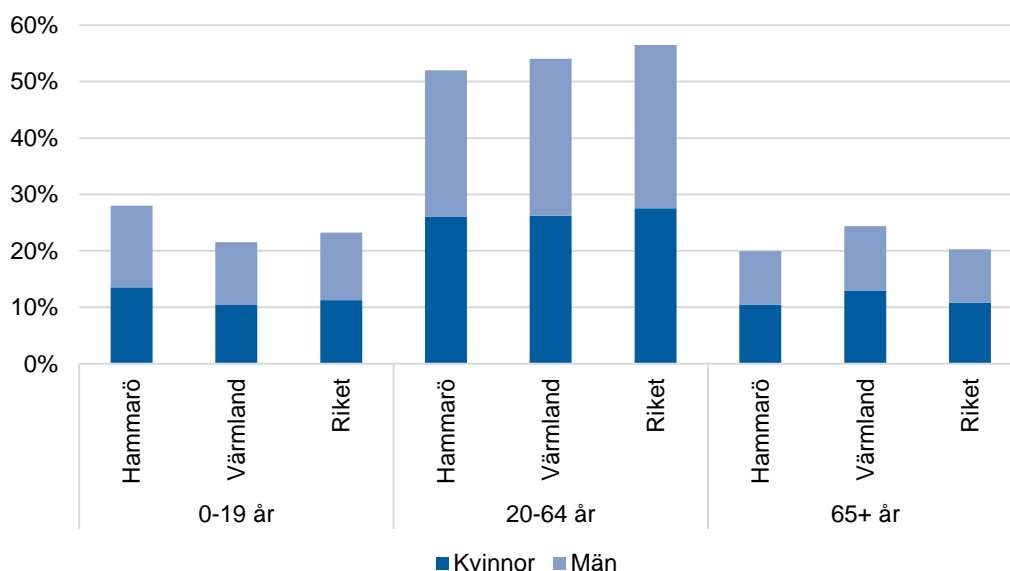
Innehåll

Befolkning 2021 – 2040	4
Gymnasiebehörighet	7
Andel behöriga lärare	9
Ämnesinriktning gymnasiet.....	10
Genomströmning gymnasiet.....	11
Avbrott gymnasiet.....	12
Unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)	13
Övergång till eftergymnasial utbildning	17
Utbildningsnivå	18
Sysselsättning	21
Arbetslöshet.....	22
Köns- och åldersfördelning per bransch.....	25

Befolkning 2021 – 2040

Statistiska centralbyrån (SCB) tar årligen fram en befolkningsframskrivning som baseras på antaganden om barnafödande, dödlighet samt flyttningar. Dessa antaganden har i sin tur baserats på hur utvecklingen sett ut under de senaste nio åren i kommunen, länet och riket. Allt annat lika, så ser SCB att befolkningen kommer att utveckla sig så här till 2040.

Viktigt att komma ihåg är att en befolkningsframskrivning inte är någon sanning om framtida befolkningsutveckling, utan en prognos främst baserad på de senaste årens utveckling i regionen och utvecklingen i riket som helhet. Störst osäkerhet i prognosen råder kring antalet personer som invandrar till Sverige, eftersom det till stor del är beroende av förhållanden i vår omvärld samt invandringspolitiska beslut. Vi ser till exempel en minskande invandring under de senaste åren på grund av en striktare invandringspolitik i Sverige, och coronapandemin har ytterligare begränsat rörelsefriheten i världen. En minskad invandring påverkar Värmlands befolkningsutveckling stort, eftersom länets folkökning under lång tid drivits av invandringen.

Figur 1: Befolkningen i Hammarö, Värmland och riket efter kön och ålder, 2021
(Källa: SCB)

Detta diagram visar hur befolkningsstrukturen i Hammarö kommun skiljer sig från Värmland och riket som helhet. Befolkningen är indelad efter kön och efter åldersgrupperna 0–19 år, 20–64 år samt 65 år och äldre.

Den största skillnaden jämfört med länet och riket är att Hammarö kommun har en större andel av befolkningen som är 0-19 år. Man har dock en något mindre andel i arbetsför ålder och 65 år och äldre. I många av de värmländska kommunerna har man motsatt fördelning, med en mindre andel unga och större andel äldre vilket kan innebära påverkan på försörjningsbördan. Barnomsorg och skola är också kostsamma, men barn och unga utgör också en möjlig påfyllning av arbetskraften i den mån de bor kvar i kommunen när de blir en del av arbetskraften.

Åldersgrupp	Kön	Folkmängd		Förändring	
		2021	2040	Antal	Procent
0-19	Kvinnor	2 267	2398	131	5,8%
	Män	2 429	2 607	178	7,3%
	Samtliga	4 696	5 005	309	6,6%
20-64	Kvinnor	4 371	4 875	504	11,5%
	Män	4 353	4 646	293	6,7%
	Samtliga	8 724	9 521	797	9,1%
65+	Kvinnor	1 759	2 187	428	24,3%
	Män	1 586	1 892	306	19,3%
	Samtliga	3 345	4 079	734	21,9%
Totalt	Kvinnor	8 397	9 460	1 063	12,7%
	Män	8 368	9 145	777	9,3%
	Samtliga	16 765	18 605	1 840	11,0%

Tabell 1: Befolkningsförändringar i Hammarö kommun 2021-2040, per åldersgrupp och kön
(Källa: SCB)

Denna tabell visar befolkningen i Hammarö kommun sista december 2021 samt den förväntade befolkningen 2040 efter åldersgrupp och kön. En total ökning av befolkningen till 2040 prognostiseras till 11 procent. Befolkningen i arbetsför ålder förväntas öka med drygt nio procent, medan barn och unga förväntas öka med knappt sju procent. Befolkningen 65 år och äldre förväntas däremot öka relativt stort, med nästan 22 procent.

Den förväntade befolkningsutvecklingen skiljer sig något åt mellan könen. Bland barn och unga är den förväntade något större bland pojkarna än bland flickorna. I den arbetsföra befolkningen och befolkningen 65 år och äldre förväntas dock antalet kvinnor öka klart mer än antalet män till 2040. Totalt sett förväntas antalet kvinnor i Hammarö kommun öka med knappt 13 procent och antalet män med drygt nio procent.

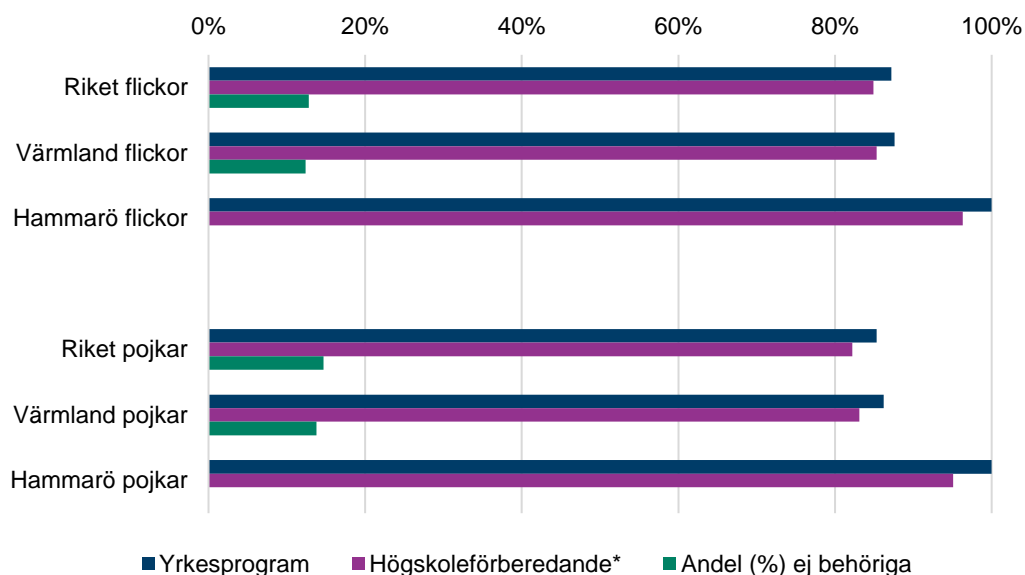
Åldersgrupp	Kön	Folkmängd		Förändring	
		2021	2040	Antal	Procent
65-69 år	Kvinnor	449	514	65	14,5%
	Män	422	483	61	14,5%
	Samtliga	871	997	126	14,5%
70-74 år	Kvinnor	438	465	27	6,2%
	Män	466	422	-44	-9,4%
	Samtliga	904	887	-17	-1,9%
75-79 år	Kvinnor	380	403	23	6,1%
	Män	347	364	17	4,9%
	Samtliga	727	767	40	5,5%
80-84 år	Kvinnor	240	345	105	43,8%
	Män	200	295	95	47,5%
	Samtliga	440	640	200	45,5%
85-89 år	Kvinnor	166	256	90	54,2%
	Män	99	200	101	102,0%
	Samtliga	265	456	191	72,1%
90-94 år	Kvinnor	70	159	89	127,1%
	Män	44	104	60	136,4%
	Samtliga	114	263	149	130,7%
95+ år	Kvinnor	16	45	29	181,3%
	Män	8	24	16	200,0%
	Samtliga	24	69	45	187,5%

Tabell 2: Befolkningsförändringar i Hammarö kommun 2021-2040, åldersgruppen över 65 år
(Källa: SCB)

I tabellen på föregående sida såg vi att gruppen 65 år och äldre som helhet förväntas öka med nästan 22 procent till 2040, men om vi tittar närmare så ser vi en del viktiga skillnader mellan åldersgrupperna och mellan kvinnor och män. I befolkningen 65-69 år förväntas en ökning på 14,5 procent till 2040, och där tros antalet kvinnor och män öka lika mycket. Bland befolkningen 70-74 år förväntas en ökning på drygt sex procent av antalet kvinnor medan antalet män förväntas minska med drygt nio procent, vilket sammantaget gör att åldersgruppen tros minska med knappt två procent. Men i de äldre segmenten förväntas en stor procentuell ökning, där antalet män också tros öka mer än antalet kvinnor. Totalt sett i åldersgruppen 65 år och äldre har SCB prognosticerat en ökning med 24,3 procent av antalet kvinnor och en ökning med 19,3 procent av antalet män.

Även om inte Hammarö står inför riktigt samma problem med försörjningsbördan som kommuner med en större andel äldre så kan kommunen ändå se viss påverkan då de allra äldsta—de som generellt är i störst behov av vård och omsorg—förväntas öka mycket stort.

Gymnasiebehörighet

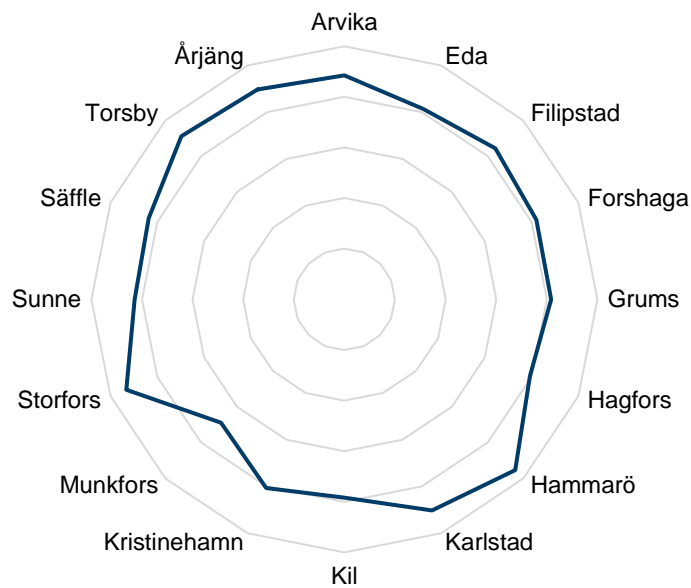
Figur 2: Behörighet till gymnasieskolan, läsåret 2020/21

(Källa: Skolverket)

*Andelen behöriga till högskoleförberedande program har beräknats som ett snitt av andelen behöriga till estetiskt program, ekonomi-, humanistiska och samhällsvetenskapliga program och naturvetenskapligt och tekniskt program.

Eftersom yrkesprogram har lägst antagningsbetyg så är andelen behöriga till yrkesprogram + andelen ej behöriga = 100 procent av eleverna.

Det är inte 100 procent av eleverna som går ur grundskolan på Hammarö som nått gymnasiebehörighet, men det är färre än 10 flickor och pojkar som inte är behöriga. När det är färre än 10 barn som inte är behöriga skyddas dessa data för att inga individer ska kunna identifieras, och andelen som når behörighet visas då som cirka 100 procent för att man inte ska kunna räkna baklänges. Så det är inte 100 procent av eleverna, men Hammarö har den högsta gymnasiebehörigheten av de värmländska kommunerna med 95,4 procent (se Figur 3 på nästa sida).

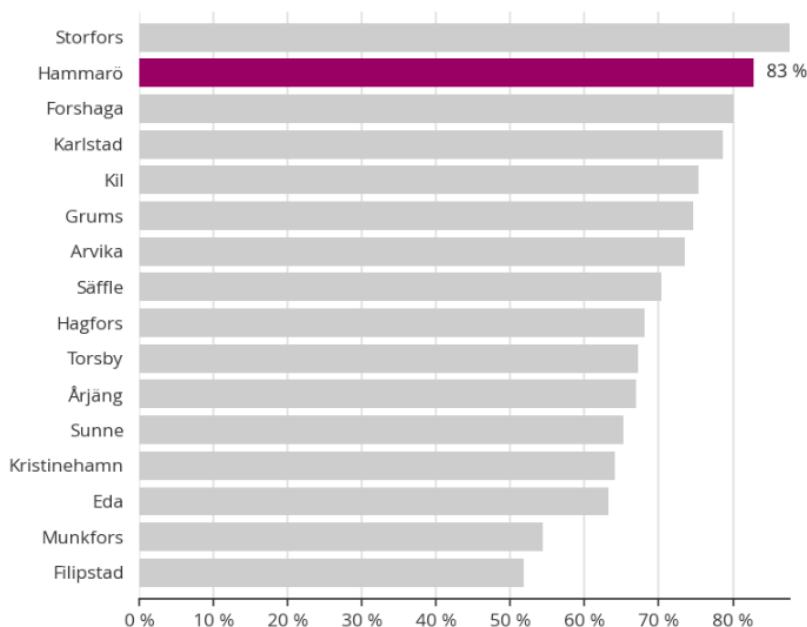

Figur 3: Skillnad i gymnasiebehörighet, läsåret 2020/21
(Källa: Skolverket)

Det ser väldigt olika ut med gymnasiebehörigheten i de värmländska kommunerna. I diagrammet ovan är gymnasiebehörigheten lägst i den mittersta cirkeln (0 %) och högst längst ut (100 %), och varje cirkel är 20 procent. Vi kan tyvärr inte visa skillnaderna mellan flickors och pojkars gymnasiebehörighet eftersom små värden i vissa kommuner gör att siffrorna inte blir jämförbara.

Andel behöriga lärare

Grundskolan i Hammarö kommun har den fjärde lägsta andelen behöriga lärare av samtliga värmländska kommuner.

Källa: Skolverket

Läraryrket

Figur 4: Andel behöriga grundskollärare i Värmland, oktober 2021
(Källa: SCB / Läraryrket)

I oktober 2021 hade motsvarande 83 procent av lärarna i grundskolan i Hammarö kommun lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne. Det innebär att kommunen har den näst högsta lärarbehörigheten i Värmlands län. I hela riket är Hammarö rankad som nummer tio av landets 290 kommuner.

Av de sammanlagt 172 heltidstjänsterna i grundskolan i Hammarö kommun (motsvarande 196 lärare) var det 142 som hade lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne.

– Även om behörigheten i Hammarö är högre än i många andra kommuner är läget i landet allvarligt. Bristen på behöriga lärare hotar kvaliteten i svensk skola och hela vår framtid som kunskapsnation, säger Läraryrkets ordförande Johanna Jaara Åstrand.

Bland kommunerna i Värmlands län har Storfors störst andel behöriga lärare (88 %) och Filipstad lägst (52 %).

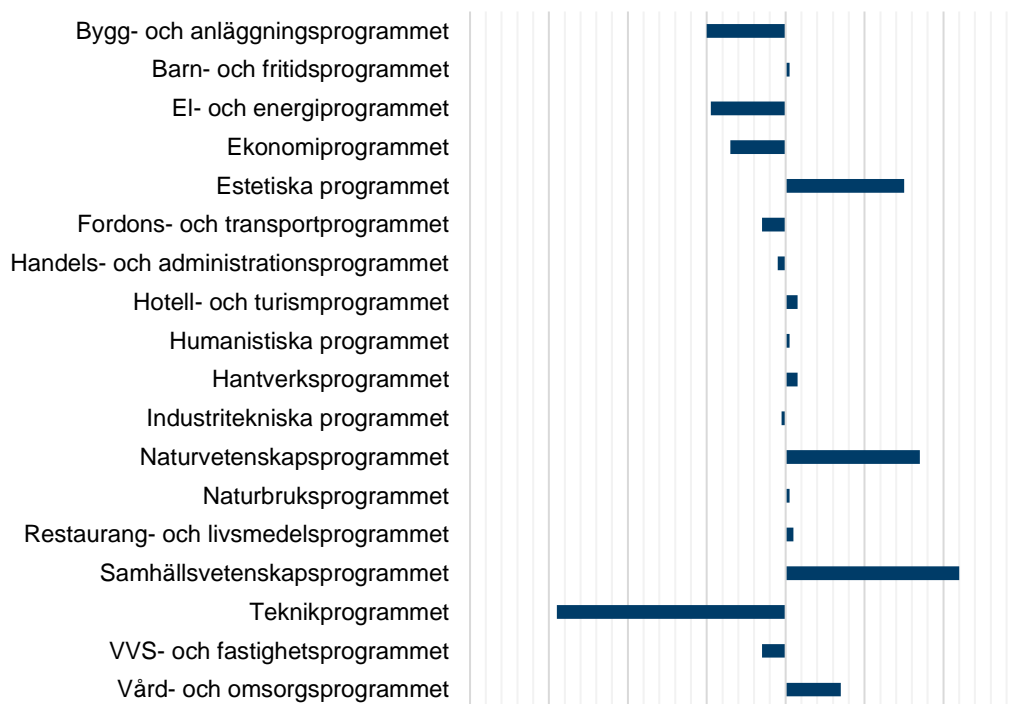
Text och diagram från Läraryrkets årliga uppdatering¹:

<https://www.lararforbundet.se/artikelsidor/kolla-andelen-behoriga-i-din-kommun?region=hammar%C3%B6-kommun>

¹ Senast uppdaterad 31 mars, 2022

Ämnesinriktning gymnasiet

Den könsuppdelade arbetsmarknaden syns redan i unga kvinnors och mäns val till gymnasiet. De inriktningar som har en större andel kvinnor leder i många fall till kvinnodominans i motsvarande bransch på arbetsmarknaden, och likadant för män.

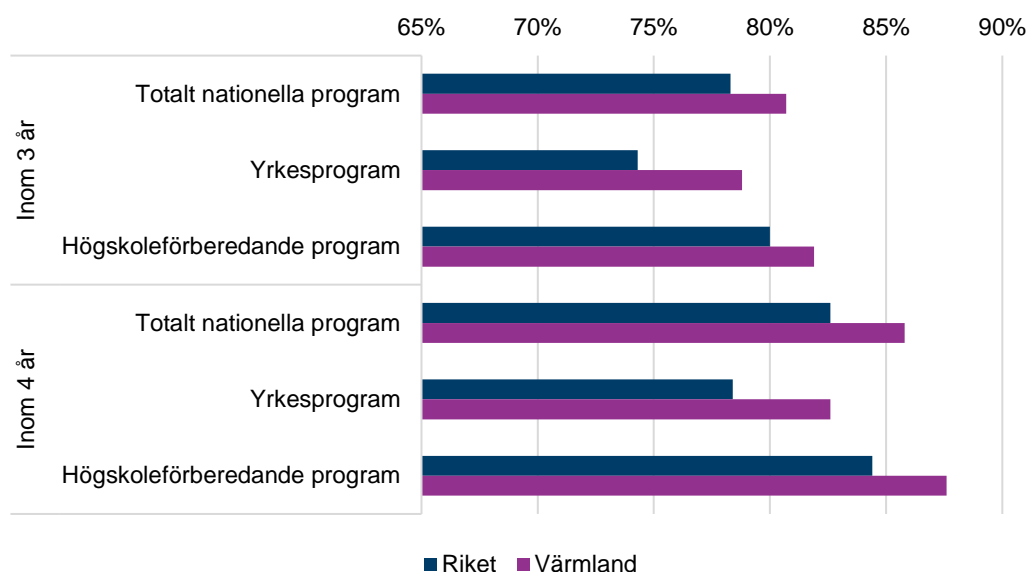
Figur 5: Mäns och kvinnors studieinriktning på gymnasiet, 2019
(Källa: SCB)

I diagrammet ovan visas utbildningar med en övervikt av män till vänster om axeln och en övervikt av kvinnor till höger om axeln.

Bland elever på gymnasiet 2019 som var folkbokförda i Hammarö kommun var det sju program som hade en tvåsiffrig obalans, fyra som hade en övervikt av män och tre med en övervikt av kvinnor. Männerna söker sig framför allt till bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, ekonomiprogrammet och teknikprogrammet. Den största övervikten av kvinnor finns på samhällsvetenskapsprogrammet, estetiska programmet och vård- och omsorgsprogrammet.

Dessa ämnesinriktningar speglar i hög utsträckning vilka branscher kvinnor och män arbetar i.

Genomströmning gymnasiet

Figur 6: Genomströmning gymnasiet, startläsåret 2017/18
(Källa: Skolverket)

Diagrammet visar andel (%) som slutfört gymnasieprogram med examen inom tre eller fyra år. Observera att vi inte tagit med genomströmningen för introduktionsprogram, utan fokuserar på de nationella programmen. Genomströmningen är generellt högre inom de högskoleförberedande programmen än inom yrkesprogrammen.

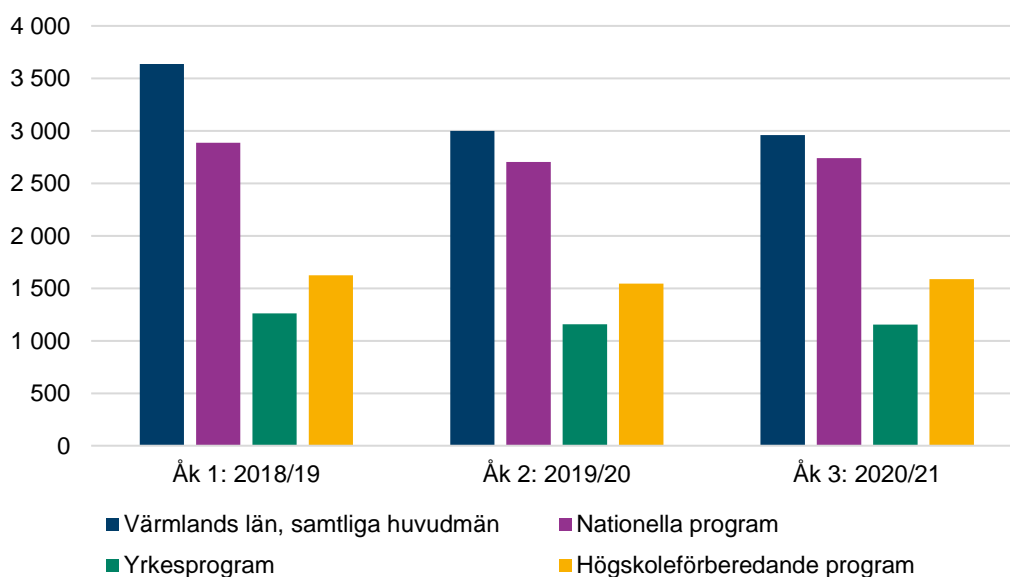
Eftersom Skolverkets statistik inte baseras på elevernas folkbokföringskommuner utan skolans placering kan vi inte visa data för Hammarö kommun utan visar genomströmningen för länet.

Genomströmningen i gymnasieskolan i Värmland är genomgående högre än snittet för riket. Inom yrkesprogrammen är genomströmningen på tre år strax under 79 procent (74 procent i riket) och på fyra år knappt 83 procent (78 procent riket). Inom de högskoleförberedande programmen är genomströmningen på tre år 82 procent (80 procent riket) och på fyra år nästan 88 procent (84 procent riket).

Avbrott gymnasiet

Skolverkets statistik visar samtliga avbrott, och orsaken till att en elev försvinner ur statistiken från ett år till ett annat behöver inte nödvändigtvis bero på att hen avbrutit sina studier. Till exempel kan en elev åkt som utbytesstudent eller flyttat till annat län. Eftersom varken SCB, Skolverket eller CSN har data där en kan följa individer genom skolgången är det svårt att med säkerhet säga vart individerna tar vägen.

Här får vi visa siffror för länet. 2020 var det enligt Skolverket tre procent av nybörjare i gymnasiet som också var folkbokförda i Värmland som gjorde avbrott/studieuppehåll föregående år, vilket är samma siffra som rikssnittet. Det var 23 procent som bytte från introduktionsprogram till ett nationellt program, vilket var två procentenheter lägre än rikssnittet.

Figur 7: Förändringar i elevantal i kullen som började gymnasiet hösten 2018
(Källa: Skolverket)

Men för att se hur elevantalet förändras från ett år till ett annat kan det vara intressant att följa en kull över tre år, en förmodad gymnasieutbildning. Ser vi enbart på antalet elever och jämför hur många som började gymnasiet hösten 2018 och hur många som är kvar i oktober 2021 när mätningen görs så har totalt 19 procent av eleverna försvunnit längs vägen. Denna siffra avser samtliga huvudmän och inkluderar introduktionsprogrammen, och det största tappet sker mellan första och andra året.

Bland de nationella programmen är förändringen mycket mindre, en minskning med fem procent totalt. Yrkesprogrammen minskade elevantalet med nio procent under de här åren, och de högskoleförberedande programmen endast två procent.

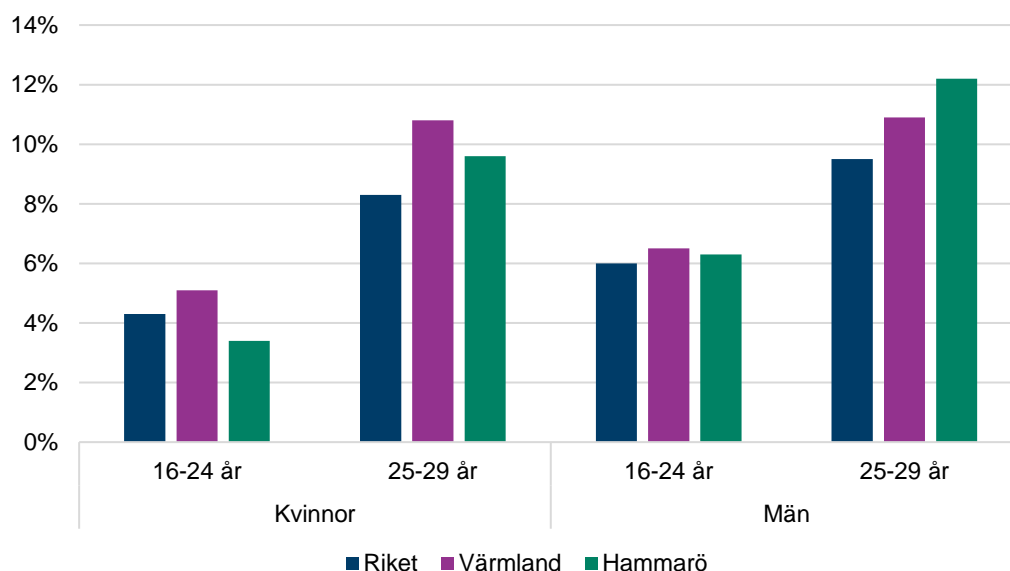
Unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)

Definitionen för unga som varken arbetar eller studerar är: Unga mellan 16-29 år som är folkbokförda i Sverige och under ett helt kalenderår:

1. Inte haft inkomster över ett basbelopp, 47 300 kr (2020)
2. Inte haft studiemedel, varit utbildningsregistrerad eller studerat vid SFI mer än 60 timmar

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors (MUCF) UVAS-statistik bygger på underlag som innefattar hela befolkningen i åldern 16 till 29 år, inte endast ett urval, vilket gör att problem med bortfall som vid exempelvis enkätundersökningar kan undvikas.

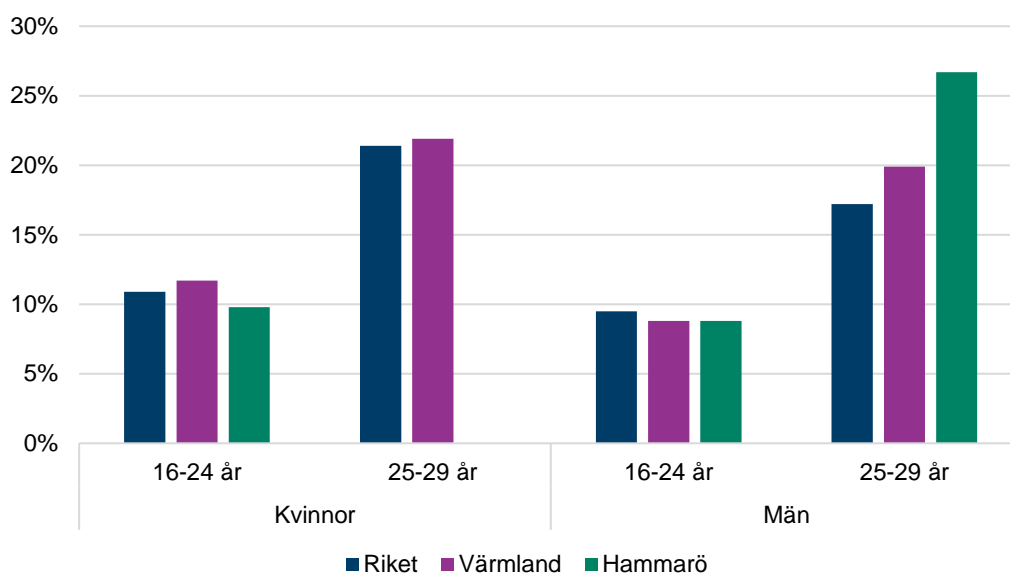
Personer som bor i Sverige men arbetar i ett angränsande land, alltså personer som vi kallar gränspendlare, är exkluderade ur statistiken på MUCF:s webbplats². För Värmlands del är det framför allt närheten till Norge som påverkar, och personer bosatta i Sverige som arbetspendlar till Norge är borträknade för alla år från och med 2007.

Figur 8: Unga som varken arbetar eller studerar 2020, INRIKES födda
(Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF)

När det gäller unga som varken arbetar eller studerar och som är födda i Sverige ligger Hammarö under både Värmland och riket som helhet i samtliga grupper förutom män 25-29 år. Skillnaden mot länssnittet är störst i gruppen kvinnor 16-24 år, och minst bland män 16-24 år.

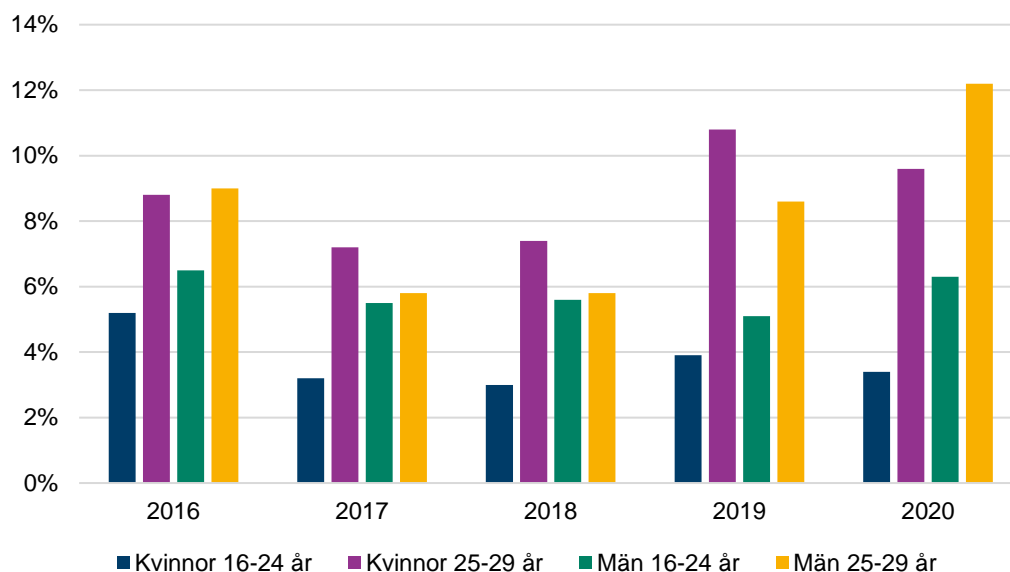
² <https://www.mucof.se/verktyg/statistik-om-unga-som-varken-arbetar-eller-studerar>

Figur 9: Unga som varken arbetar eller studerar 2020, UTRIKES födda
(Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF)

Hammarö har en högre andel män mellan 25-29 år som varken arbetar eller studerar jämfört med läns- och rikssnitten. Däremot ligger kommunen på samma nivå som länet bland män 16-24 år och lägre än både länet och riket vad gäller kvinnor i båda åldersgrupperna.

När det gäller kvinnor 25-29 år så är det inte säkert att det är noll, som diagrammet visar. MUCF visar inte värden lägre än fyra individer för att förhindra identifiering, så vi vet bara med säkerhet att det är som mest tre utrikes födda kvinnor mellan 25-29 år folkbokförda i kommunen som varken arbetar eller studerar.

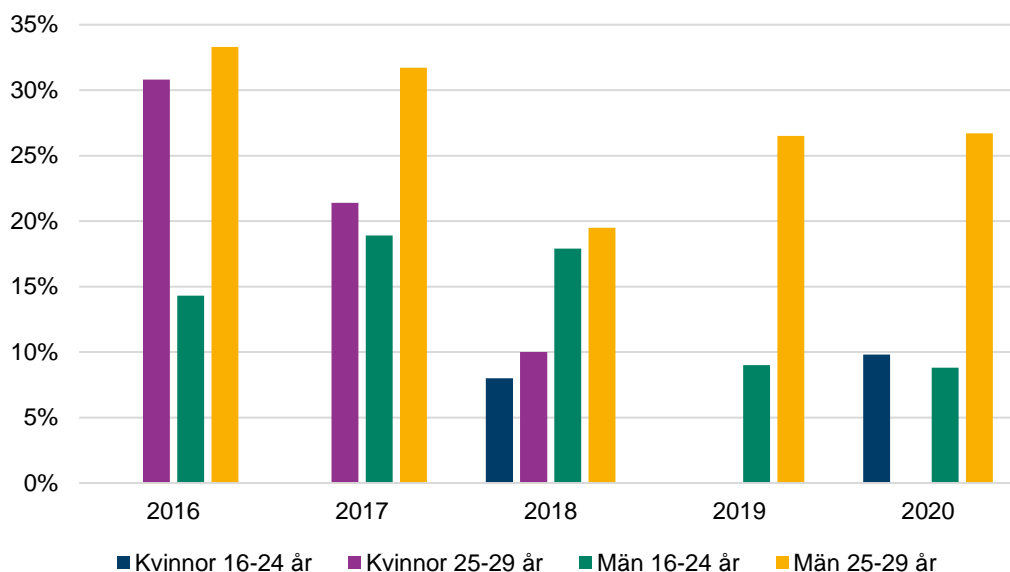

Figur 10: Unga i kommunen som varken arbetar eller studerar 2016-2020, INRIKES födda, exklusive gränspendlare

(Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF)

Ser vi på hur andelen inrikes födda unga som varken studerar eller arbetar har förändrats över de senaste fem åren ser vi att andelen minskat något bland de yngre kvinnorna och männen, men ökat en aning bland kvinnor och män 25-29 år.

Bland inrikes födda kvinnor har andelen som varken arbetar eller studerar minskat med 1,8 procentenheter i den yngre gruppen, men ökat med 0,8 procentenheter i gruppen 25-29 år. Bland inrikes födda män har andelen som varken arbetar eller studerar minskat med 0,2 procentenheter i gruppen 16-24 år men ökat med 3,2 procentenheter i den äldre gruppen.

Figur 11: Unga i kommunen som varken arbetar eller studerar 2016-2020, UTRIKES födda, exklusive gränspendlare

(Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF)

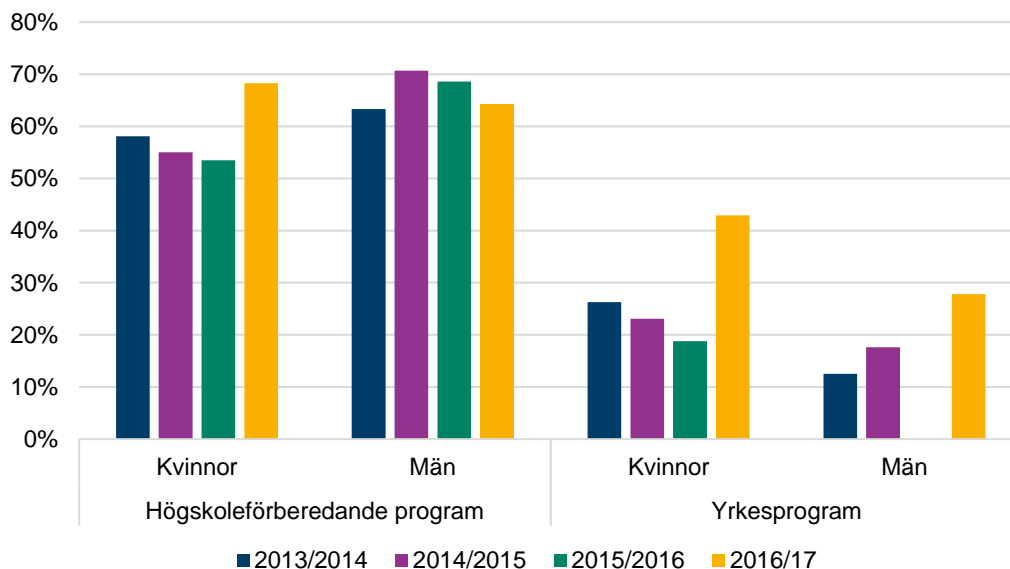
Även här saknar vi data för vissa grupper vissa år, men de kategorier som inte har en stapel innehåller alltså max tre personer det aktuella året.

Med tanke på att underlaget utgörs av få individer är det svårt att säga något om en långsiktig trend, åtminstone vad gäller utrikes födda unga kvinnor på Hammarö. Bland männen finns det däremot data för alla åren.

Bland de utrikes födda unga männen är trenden att andelen som varken arbetar eller studerar minskar. Mellan 2016 och 2020 har andelen minskat med 5,5 procentenheter i den yngre gruppen och 6,6 procentenheter i den äldre gruppen.

Övergång till eftergymnasial utbildning

Tittar man på hur andelen elever folkbokförda i kommunen som inom tre år efter avslutad gymnasieutbildning påbörjat eftergymnasiala studier är bilden blandad i de fyra senaste årskullarna.

Figur 12: Övergång till eftergymnasial utbildning inom tre år efter gymnasiet
(Källa: SCB)

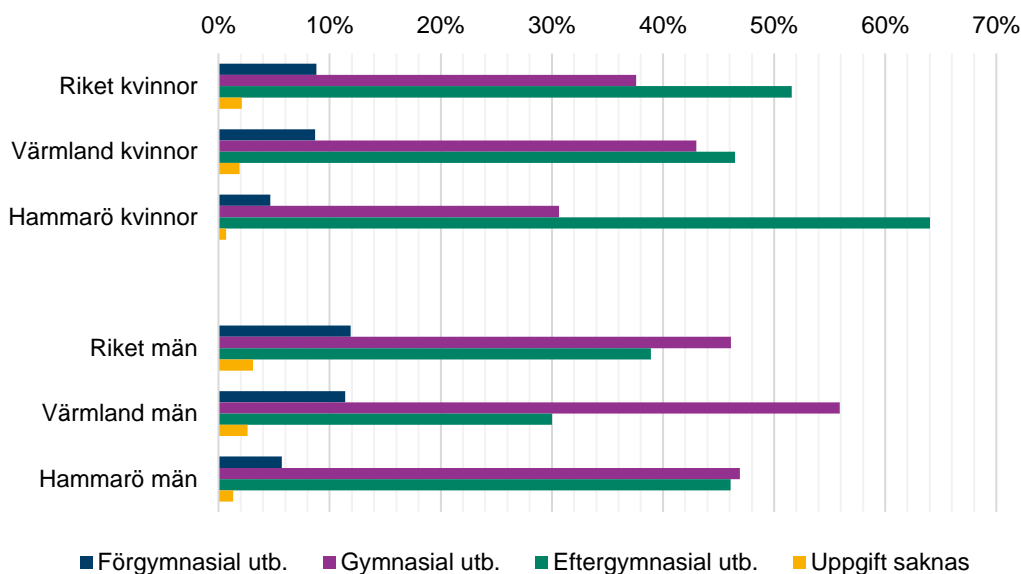
Bland kvinnorna i Hammarö kommun som gått en högskoleförberedande utbildning på gymnasiet har det under de fyra senaste åren varit mellan 58 och 68 procent som gått vidare till en högre utbildning tre år senare. Av de män i kommunen som gått en högskoleförberedande gymnasieutbildning har andelen varit mellan 63 och 71 procent.

Bland studenter som valt ett yrkesprogram på gymnasiet är det långt färre som läser vidare på högskola, men det är ju också en stor del av syftet med yrkesprogrammen – att utbilda mot konkreta, befintliga behov på arbetsmarknaden. Generellt är det dock en större andel kvinnor än män som går vidare från yrkesprogram till en eftergymnasial utbildning.

Om det är små kullar kan siffrorna över andelen studenter som går vidare till eftergymnasiala studier inom tre år efter avslutat gymnasium påverkas. Små värden gör att varje individs beslut att studera vidare eller inte får stort genomslag på den procentuella fördelningen och kan svänga drastiskt från år till år. I snitt har kullarna på Hammarö omfattat 76 kvinnor och 64 män de senaste fyra åren, varav 62 kvinnor och 45 män på högskoleförberedande utbildningar och 14 kvinnor och 18 män på yrkesprogram.

Utbildningsnivå

Diagrammen för utbildningsnivå visar högsta avslutade utbildning, inte hur många som har en viss utbildning. En person som räknas in i "Eftergymnasial utbildning > 3 år" har ju även förgymnasial och gymnasial utbildning, men räknas bara i kategorin för hens högsta avslutade utbildning.

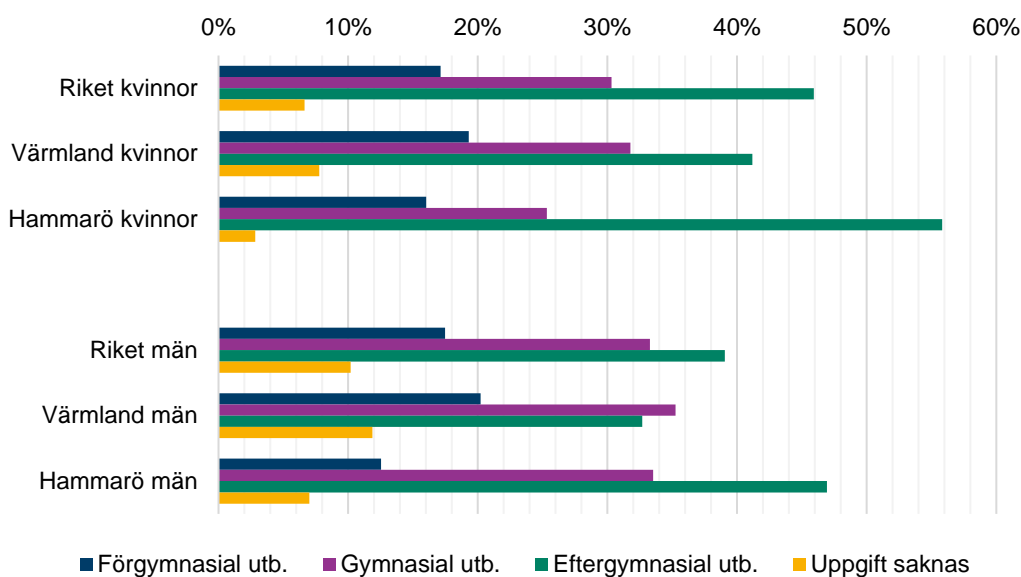
Figur 13: Utbildningsnivå bland befolkningen 25-64 år, 2021
(Källa: SCB)

Hammarö är den värmländska kommun som har högst andel av invånarna med eftergymnasial befolkning. Både bland kvinnor och män är det fler på Hammarö vars högsta avslutade utbildning är eftergymnasial jämfört med länet och riket.

I Hammarö kommun är det 64 procent av alla kvinnor mellan 25-64 år vars högsta utbildning är eftergymnasial, jämfört med 47 procent av de värmländska kvinnorna och 52 procent av kvinnorna i riket. På Hammarö är det 36 procent av kvinnorna mellan 25-64 år som har högst grundskole- eller gymnasieutbildning jämfört med 52 procent i Värmland och 47 procent i riket.

Bland samtliga män som är 25-64 år och folkbokförda i Hammarö kommun är det 46 procent vars högsta utbildning är eftergymnasial, jämfört med 30 procent i länet och 39 procent i riket. Andelen män som högst har grundskole- eller gymnasieutbildning är på Hammarö 53 procent, jämfört med 67 procent i Värmland och 58 procent i riket som helhet.

Bland kvinnor mellan 25-64 år är det på Hammarö en procent där uppgift om utbildning saknas, en procentenhet färre än i övriga Värmland och i riket. Bland männen på Hammarö är det också en procent som saknar uppgift om utbildning, vilket är två procentenheter färre jämfört med övriga Värmland och riket.

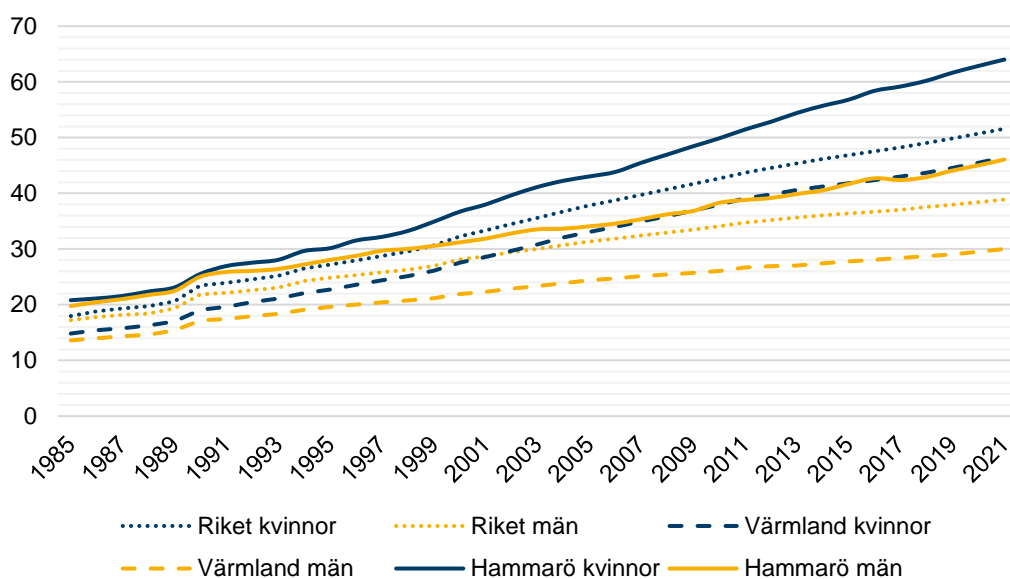
Figur 14: Utbildningsnivå bland befolkningen 25-64 år, UTRIKES födda, 2021
(Källa: SCB)

Bland invånarna i Hammarö kommun som är utrikes födda och mellan 25-64 år det också en större andel som har eftergymnasial högre jämfört med övriga värmländska kommuner. Bland kvinnorna är det 56 procent vars högsta avslutade utbildning är eftergymnasial, jämfört med 41 procent av de utrikes födda kvinnorna i länet och 46 procent på riksnivå. På Hammarö är det 41 procent av utrikes födda kvinnor mellan 25-64 år som har högst en grundskole- eller gymnasieutbildning jämfört med 51 procent i Värmland och 47 procent i riket.

Bland utrikes födda män som är 25-64 år och folkbokförda i Hammarö har 47 procent en eftergymnasial utbildning, jämfört med 33 procent i länet och 39 procent i riket. Andelen som högst har grundskola eller gymnasium är på Hammarö 46 procent, jämfört med 55 procent i Värmland och 50 procent i riket som helhet.

Bland männen är det alltså de utrikes födda som drar upp snittet för samtliga män i Figur 13 på föregående sida.

Bland utrikes födda kvinnor mellan 25-64 år är det på Hammarö tre procent där uppgift om utbildning saknas, jämfört med åtta procent i Värmland och sju procent i riket. Bland de utrikes födda männen är det i Hammarö kommun sju procent, jämfört med 12 procent i Värmland och 10 procent i riket.

Figur 15: Andel (%) av befolkningen 25-64 år med eftergymnasial utbildning, 1985-2021
(Källa: SCB)

När vi tittar på hur andelen av hela befolkningen mellan 25-64 år som har en eftergymnasial utbildning, inklusive forskarutbildning, har utvecklats över tid ser vi stora könsskillnader. 1985 var det ganska liten skillnad mellan andelarna kvinnor och män som hade en eftergymnasial utbildning, men under de följande 36 åren har andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning ökat mer än andelen män.

I riket ökade andelen kvinnor 25-64 år med en eftergymnasial utbildning från 18 procent 1985 till 52 procent 2021. Andelen män med högre utbildning ökade från 17 procent till 39 procent. Medan andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning ökade med nästan 34 procentenheter ökade andelen män med knappt 22 procentenheter. 1985 var det en procentenhet fler kvinnor med en eftergymnasial utbildning än män, men 2021 var skillnaden drygt 12 procentenheter.

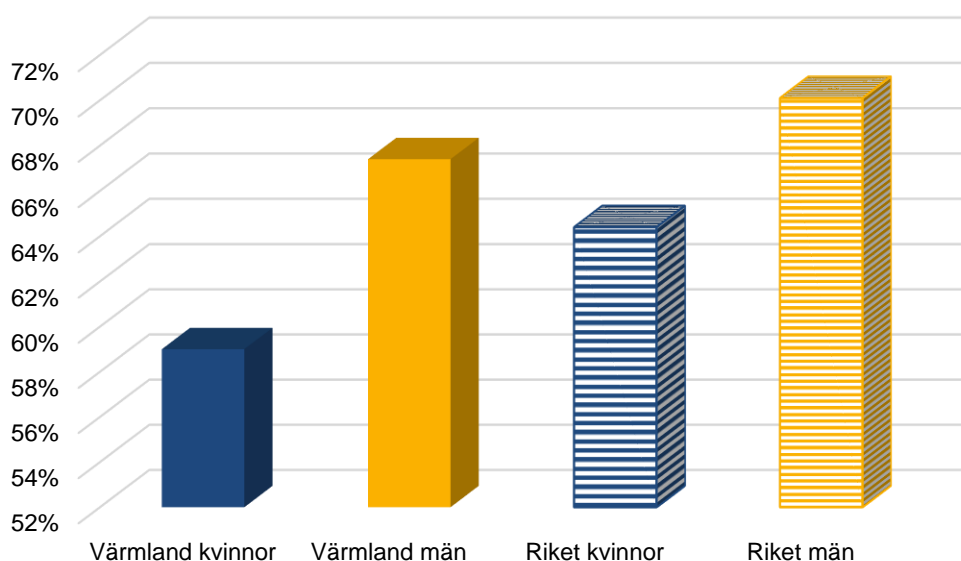
I Värmland ökade andelen kvinnor 25-64 år med en eftergymnasial utbildning från 15 procent 1985 till 47 procent 2021. Andelen män ökade från 14 till 30 procent. Medan andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning ökade med nästan 32 procentenheter ökade andelen män med ungefär hälften så mycket, 16 procentenheter. 1985 var det en procentenhet fler kvinnor än män med en eftergymnasial utbildning, men 2021 var skillnaden 16 procentenheter.

På Hammarö ökade andelen kvinnor 25-64 år med en eftergymnasial utbildning från 21 procent 1985 till 64 procent 2021. Andelen män ökade från 20 procent till 46 procent. Medan andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning ökade med 43 procentenheter ökade andelen män med 26 procentenheter. 1985 var det en procentenhet fler kvinnor med en eftergymnasial utbildning än män, men 2021 var skillnaden 18 procentenheter.

Sysselsättning

Personer som utfört minst en timmes arbete under en mätvecka, antingen som anställd, företagare eller medhjälpare i ett familjeföretag, räknas som sysselsatta. Sysselsättningsgraden visar hur stor andel av befolkningen i arbetsför ålder som är sysselsatt. När man säger befolkningen i arbetsför ålder menar man vanligtvis personer i åldern 20-64 år, men SCB:s arbetskraftsundersökningar baseras på befolkningen 15-74 år.

För att exemplifiera sysselsättningsgraden kan man tänka sig ett samhälle med totalt 130 invånare där 100 personer är mellan 15-74 år gamla och 60 personer är sysselsatta. Sysselsättningsgraden blir då 60 procent (60/100).

Figur 16: Sysselsättning per kön 2021, Värmland och riket
(Källa: SCB)

Då sysselsättningsgraden inte är tillgänglig på kommunnivå får vi se på Värmland som helhet. Det är dessutom vanskligt att jämföra 2021 års siffror med tidigare år, på grund av att arbetskraftsundersökningarna (AKU) sedan den 1 januari 2021 anpassats till EU:s nya ramlag vilket innebär förändringar i bland annat definitionen av sysselsatta och av urvalet. Till exempel klassas inte längre vissa långtidsfrånvarande som sysselsatta, och det har medfört en ökning av antalet personer som klassas som ej i arbetskraften 2021 jämfört med föregående år. SCB har gjort en dubbelmätning under 2021 för att kunna länka 2021 med äldre tidsserier, så på sikt kommer vi återigen att kunna se förändringar över tid³.

Värmlands sysselsättningsgrad ligger under rikets både bland kvinnor och män. 2021 var 59 procent av kvinnorna i Värmland sysselsatta, jämfört med 64,4 procent på riksnivå. Bland männen var det i Värmland 67,4 procent sysselsatta jämfört med 70,1 procent i riket som helhet.

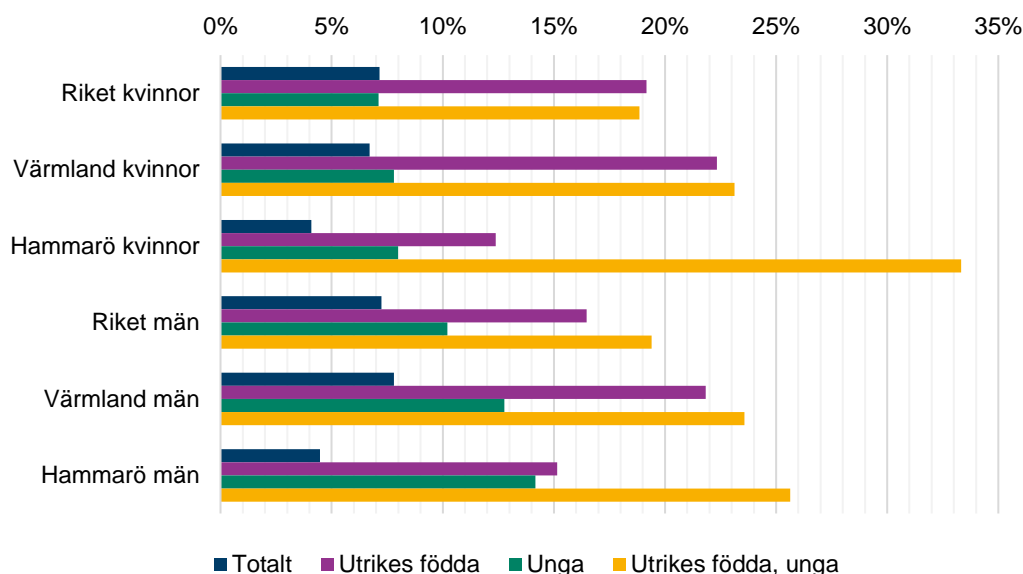
Sysselsättningsgraden baseras på de individer som är registrerade som förvärvsarbetande i den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken, RAMS. De flesta som arbetspendlar över en landsgräns registreras inte som förvärvsarbetande, vilket innebär att sysselsättningen i regioner som har en högre gränspendling underskattas.

³ <https://scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/arbetskraftsundersokningar/arbetskraftsundersokningarna-aku/produktrelaterat/aktuellt/information-om-inforande-av-ny-ramlag-2021-i-aku/>

Arbetslöshet

Arbetslöshet kan uttryckas som antalet arbetslösa och som andelen arbetslösa av den registrerade arbetskraften. Arbetslöshet mäts alltså inte mot befolkningen i arbetsför ålder som sysselsättningsgraden utan mot det totala antalet sysselsatta och arbetslösa personer i befolkningen.

För att sätta arbetslöshetsmättet i ett sammanhang kan man tänka sig ett samhälle med 100 personer i arbetsför ålder. 60 personer är sysselsatta och 20 personer är arbetslösa. Arbetslösheten uppgår då till 25 procent (20/80).

Figur 17: Arbetslöshet som andel av den registrerade arbetskraften, december 2021
(Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik)

Samtliga grupper jämförs som andel av den registrerade arbetskraften (antal sysselsatta + arbetslösa). I Arbetsförmedlingens månadsstatistik ingår alla inskrivna arbetslösa mellan 16-64 år.

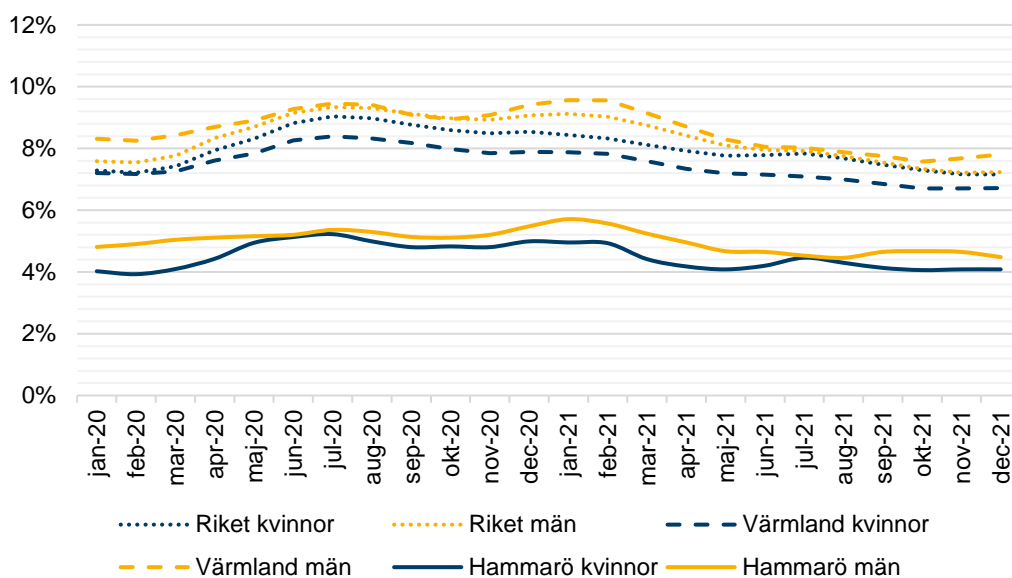
Ser vi på arbetslösheten i Hammarö kommun jämfört med Värmland och riket som helhet så ligger kommunen högre än Värmland och riket bland unga och unga utrikes födda.

På riksnivå var arbetslösheten bland både kvinnor och män 7,2 procent i december 2021. I Värmland var arbetslösheten bland kvinnor 6,7 procent och bland män 7,8 procent. På Hammarö var arbetslösheten bland kvinnor 4,1 procent och bland män 4,5 procent.

I riket var 19,2 procent av de **utrikes födda** kvinnorna i arbetskraften arbetslösa och 16,5 procent av männen. Bland utrikes födda kvinnor i Värmland var arbetslösheten 22,3 procent och bland männen 21,8 procent. På Hammarö var 12,4 procent av kvinnorna och 15,1 procent av männen arbetslösa.

Bland **unga 18-24** år var arbetslösheten i december 7,1 procent bland kvinnorna på riksnivå och 10,2 procent bland männen. Bland de värmländska unga kvinnorna var arbetslösheten 7,8 procent och bland männen 12,8 procent. På Hammarö var 8,0 procent av kvinnorna och 14,2 procent av männen mellan 18 och 24 år arbetslösa.

Bland **unga som är utrikes födda** var arbetslösheten i december 18,8 procent bland kvinnorna och 19,4 procent bland männen i riket. I Värmland var 23,1 procent av kvinnorna och 23,6 procent av männen arbetslösa. Bland utrikes födda unga på Hammarö var 33,3 procent av kvinnorna och 25,6 procent av männen arbetslösa i december 2021.

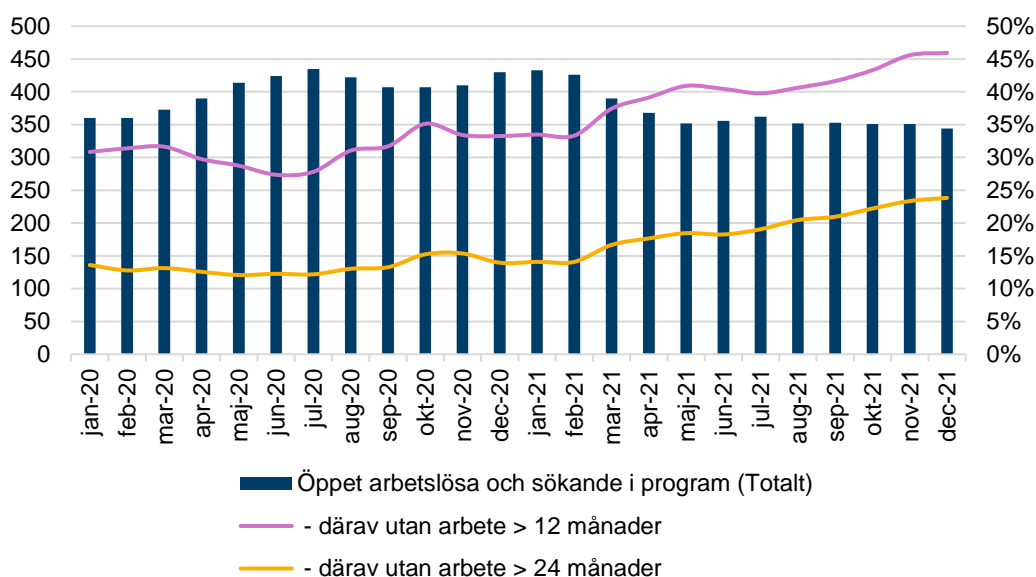
Figur 18: Andel arbetslösa kvinnor och män i riket, länet och kommunen, över tid
(Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik)

Det kan vara intressant att se hur arbetslösheten bland kvinnor och män rört sig under de senaste två åren, med tanke på coronapandemin och dess påverkan. Hammarö (heldragen linje) jämförs här med Värmland (streckad linje) och riket (prickad linje). De blå linjerna är kvinnor och de gula är män.

Arbetslösheten bland både kvinnor och män i Hammarö har varit långt under läns- och rikssnitten hela perioden januari 2020 till och med december 2021, men följer kurvorna. Den högsta arbetslösheten bland kvinnorna i Hammarö uppmättes i juli 2020 och har sedan pendlat något för att plana ut framåt slutet av 2021.

Arbetslösheten bland männen på Hammarö har i stort följt kvinnornas, men har varit planare och legat högre under hela perioden. Sedan arbetslösheten var som högst bland männen i januari 2021 har kurvan gått svagt nedåt.

Bland både kvinnor och män på riks- och länsnivå var arbetslösheten lägre i december 2021 än i januari 2020, och den här trenden syns delvis även på Hammarö. Bland kvinnor på Hammarö var arbetslösheten 0,1 procentenheter högre i december 2021 jämfört med januari 2020, och bland männen 0,3 procentenheter lägre.

Figur 19: Långtidsarbetslösa kvinnor och män som andel av alla arbetslösa i kommunen, januari 2020 – december 2021

(Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik)

Coronapandemin har i flera avseenden inneburit ytterligare utmaningar för de som redan innan pandemin stod långt ifrån arbetsmarknaden. Antalet långtidsarbetslösa har ökat relativt stort i länet som helhet mellan januari 2020 och december 2021.

Den totala arbetslösheten i antal personer visualiseras av staplarna och läses av mot den vänstra axeln. Linjerna visar den procentuella andel som varit arbetslösa i mer än 12 eller 24 månader och läses av mot den högra axeln.

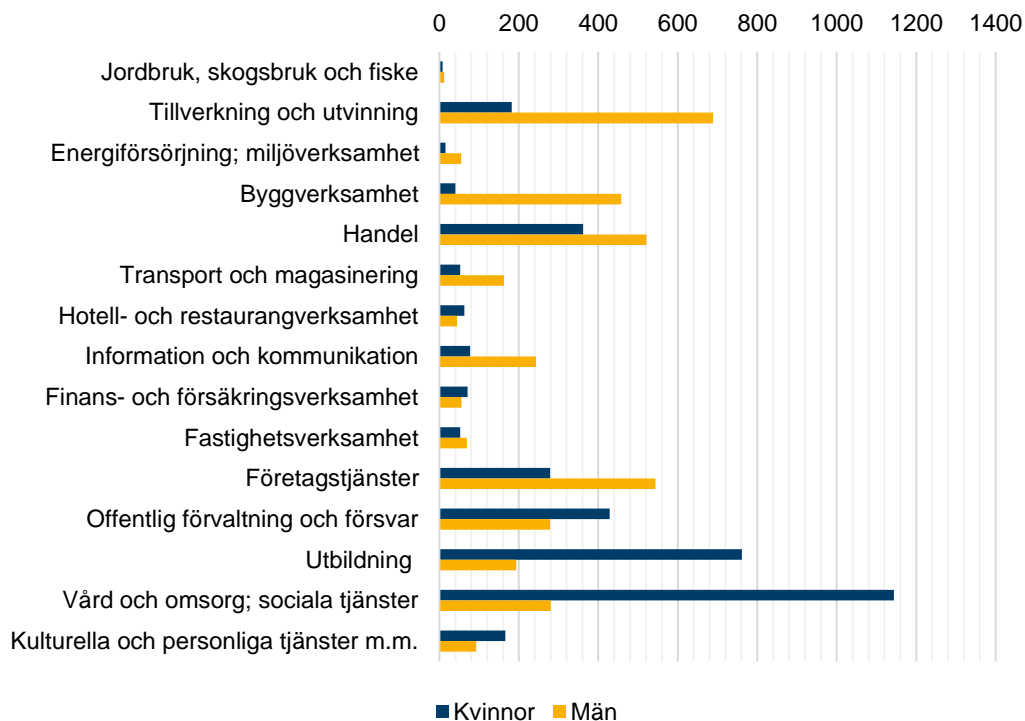
Av samtliga 360 personer som var folkbokförda i Hammarö kommun och arbetslösa i januari 2020 var det 111 personer (31 %) som varit utan arbete i minst 12 månader och 49 personer (14 %) som varit utan arbete i 24 månader eller längre. I december 2021 var det totalt 344 personer som var arbetslösa i kommunen, och av dessa hade 158 personer (46 %) varit utan arbete i minst 12 månader och 82 personer (24 %) hade varit utan arbete i minst 24 månader.

Den månad då flest var arbetslösa under perioden var juli 2020, då 435 personer folkbokförda i Hammarö kommun var arbetslösa. I november 2021 var det flest invånare på Hammarö som hade varit arbetslösa i mer än 12 månader, 160 personer. Flest invånare som varit arbetslösa i 24 månader eller mer var det i november och december 2021, då det var 82 personer.

Sett över hela perioden har antalet arbetslösa i kommunen sjunkit från 360 till 344 personer, en minskning med fyra procent. Långtidsarbetslösheten har dock inte minskat, utan gått i motsatt riktning. Antalet personer som varit utan arbete i minst 12 månader har ökat från 111 personer i januari 2020 till 158 personer i december 2021, en ökning med 42 procent. Antalet personer som varit utan arbete i minst 24 månader har under samma period ökat från 49 till 82 personer, en ökning med 67 procent.

Köns- och åldersfördelning per bransch

Värmland har en mycket könssegregerad arbetsmarknad, vilket blir tydligt när vi tittar på inom vilka branscher kvinnor respektive män arbetar.

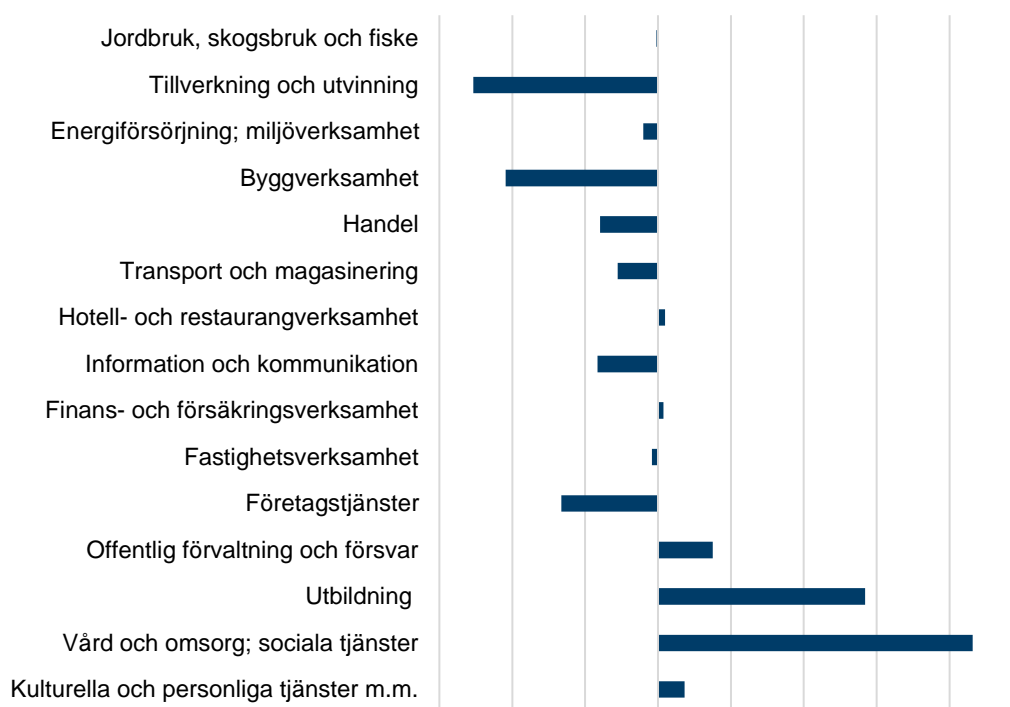
Figur 20: Förvärvsarbetande kvinnor och män 20-64 år med bostad i kommunen efter näringsgren, 2020

(Källa: SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS)

Enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS) var det 3 728 kvinnor och 3 714 män mellan 20-64 år och folkbokförda i Hammarö kommun som förvärvsarbetade 2020. Av dessa arbetade 27 kvinnor och 15 män inom en okänd verksamhet enligt Svensk Näringsgrensindelning (SNI) och är inte inkluderade i ovanstående diagram.

Det är tydligt att det största antalet kvinnor finns inom vård, omsorg och sociala tjänster, där 31 procent av kvinnorna (1 144 kvinnor) arbetar. Andra näringar som anställer många kvinnor bosatta på Hammarö är utbildning, offentlig förvaltning och försvar samt handel. Bland männen är det tillverkning och utvinning som är den största branschen, där 19 procent av männen (689 män) arbetar. Även företagstjänster, handel och byggverksamhet anställer stora andelar av männen bosatta på Hammarö.

Den bransch som anställer det minsta antalet kvinnor och män bosatta i Hammarö kommun är jordbruk, skogsbruk och fiske.

Figur 21: Underskott eller överskott av kvinnor 20-64 år med bostad i kommunen efter näringsgren, 2020

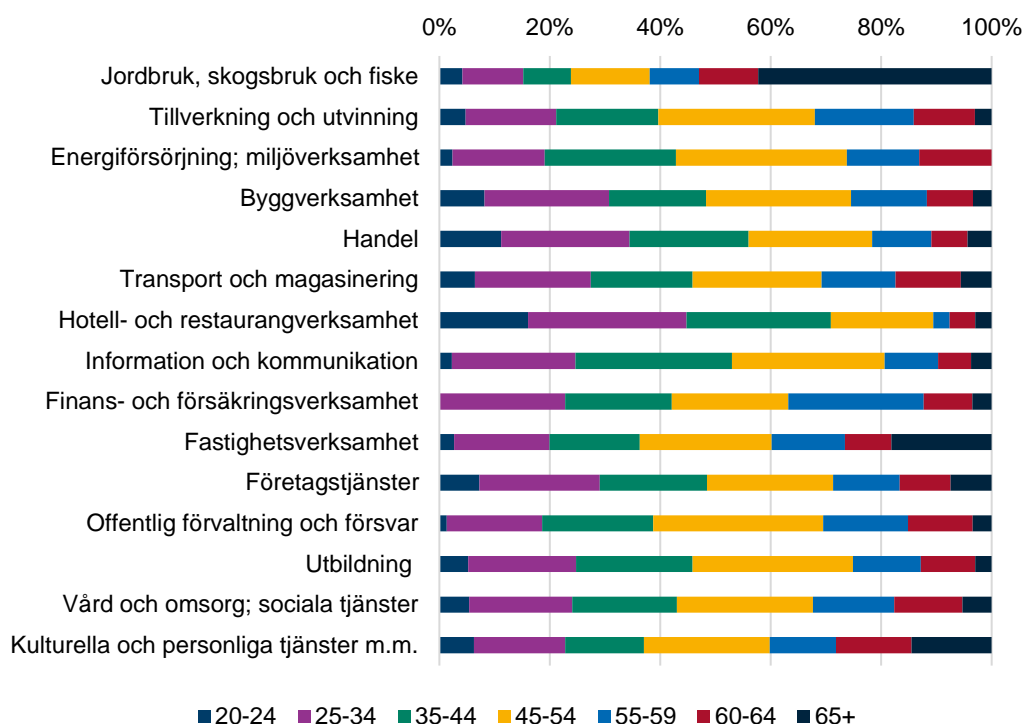
(Källa: SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS)

Diagrammet ovan visar branschernas under- eller överskott av kvinnor (antalet kvinnor anställda i branschen minus antalet män). De branscher som har ett stort underskott av kvinnor (mansdominerade) finns på den vänstra sidan om axeln, och de branscher som har ett stort överskott av kvinnor (kvinnodominerade) finns på den högra sidan.

Genom att enbart titta på underskott eller överskott av kvinnor⁴ blir det tydligt hur stor obalans det är i de mest mans- och kvinnodominerade branscherna. Ju längre stapeln är, desto större obalans. Att de branscher som har de största obalanserna också överlag är de branscher där de flesta förvärvsarbetande är anställda spår på den könsuppdelade arbetsmarknaden ytterligare.

På Hammarö har de två mest obalanserade branscherna ett överskott av kvinnor – vård, omsorg och sociala tjänster samt utbildning. De två branscher som har det största överskottet av män är tillverkning och utvinning samt byggverksamhet.

⁴ Här har vi valt att titta på underskott och överskott av kvinnor, men man kan självklart välja att titta på underskott och överskott av män. Då hade istället mansdominerade branscher visats på höger sida axeln och kvinnodominerade på vänster sida, men den sneda fördelningen kvarstår och hade alltså enbart blivit spegelvänd.

Figur 22: Åldersfördelning bland de anställda i branscherna, 2020

(Källa: SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS)

Genom att titta på åldersstrukturen i näringsgrenarna kan man skapa sig en ungefärlig uppfattning om kommande pensionsavgångar inom respektive bransch. Här har vi även inkluderat gruppen 65+ för att se hur många personer 65 år och äldre som fortfarande är förvärvsarbetande.

Branschen är liten i kommunen, men jordbruk, skogsbruk och fiske är den bransch som har den största andelen äldre förvärvsarbetande, där 71 procent av de anställda är 55 år eller äldre. Det var dessutom 62 procent av de förvärvsarbetande inom jordbruk, skogsbruk och fiske som redan 2020 var 65 år eller äldre. Här ingår ett stort antal skogsägare som äger och förvaltar skog och inte i egentlig mening förvärvsarbetar, men inte desto mindre behöver en yngre generation ta över arbetet.

Hotell- och restaurangverksamhet är den näringsgren som har den största andelen unga anställda, där 86 procent är yngre än 55 år och 47 procent är under 35 år.

